

«πρόσωπο γυναίκας»

Media: ΑΥΓΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ **Page:** 1,30-31 **Published at:** 14-01-2024
Author: **Surface:** 2404.86 cm² **Circulation:** 2470
Subjects:

«Ο πόλεμος δεν έχει πρόσωπο γυναίκας»

Συνομιλώντας με τους συντελεστές της παράστασης **Κάτια Γέρου, Ναταλία Γεωργοσοπούλου, Σάββα Στρούμπο και Παντελή Μπουκάλα** σελίδες 30-31

Συνομιλώντας με τους συντελεστές

Η τραγική ιστορία της θηλυκότητας στα πεδία των μαχών

«Ο πόλεμος δεν έχει πρόσωπο γυναίκας» είναι ο τίτλος του έργου της βραβευμένης με Νόμπελ Λογοτεχνίας (2015) Λευκορωσίδα δημοσιογράφου και συγγραφέως Σβετλάνα Αλεξίεβιτς, το οποίο παρουσιάζεται σε σύλληψη και ερμηνεία Κάτιας Γέρου και Ναταλίας Γεωργοσοπούλου, δραματολογική επεξεργασία Παντελή Μπουκάλια και καλλιτεχνική επιμέλεια Σάββα Στρούμπου. Δύο γυναικέες φιγούρες υπ

σπνή καταθέτουν ένα σύγχρονο μαρτυρολόγιο για τη συμμετοχή της Σοβιετικής γυναίκας στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Αφηγούνται την τραγική ιστορία της θηλυκότητας μέσα στα πεδία των μαχών, δημιουργώντας ένα τοπίο μνήμης, όπου συνδέονται το παρόν με το παρελθόν, το πραγματικό με το ονειρικό. Εμείς συναντήσαμε τους συντελεστές της παράστασης και τους ζήτησαμε να μας μιλήσουν γι' αυτήν.

Κάτια Γέρου, σύλληψη-ερμηνεία

Επιθυμήσαμε την ποιητική διάσταση της παράστασης

Πολλές φορές συμβαίνει στις ζωές μας, τις ήσυχες εκ πρώτης όψεως, και εν καιρώ ειρήνης να ξεσπάνε γεγονότα που και μας αποδιοργανώνουν και απαιτούν από εμάς δυνάμεις πρωταθλητή για να τις αντιμετωπίσουμε: μια απόλυση από τη δουλειά που δημιουργεί πρόβλημα επιβίωσης, μια δύσκολη ασθένεια, ένας θάνατος (η ύψιστη απώλεια), η βίαιη διάλυση μιας σχέσης ερωτικής ή συγγενικής που σε φέρνει αντιμέτωπο με άλλα ζητήματα όπου αναρωτιέσαι: Τι δεν έβλεπα επί σειρά ετών ή γιατί έκανα πως δεν τα έβλεπα, ενώ αυτά υπήρχαν από πάντα;

Και νιώθεις πλīθιος, ανεπιθύμητος, κακοποιημένος και αδύναμος. Αυτά και άλλα πολλά εν καιρώ ειρήνης!

Πάμε τώρα στις γυναίκες της Αλεξίεβιτς στο βιβλίο της «Ο πόλεμος δεν έχει πρόσωπο γυναίκας» και στην ομότιτλη παράστασή μας. Πώς λειτουργούσαν αυτά τα κορίτσια 15-18

χρονών στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο; Στη Μάχη του Στάλινγκραντ, Εκεί κι αν χρειαζόταν πρωταθλητισμός, εκεί κι αν χρειαζόταν υπέρβαση. Πού την έβρισκαν τη δύναμη; Μέσα σε χρόνο αστραπή να μάθουν και να οδηγούν τρένο, να πιλοτάρουν, να γίνουν νοσοκόμες, να κουβαλούν τραυματίες κάτω από καταιγισμό πυρών, να γίνουνται ελεύθερες σκοπεύτριες, να τους έρχεται η περίοδος και κάτω από τα παντελόνια τους να ρέει το αίμα και να αφήνουν κόκκινες κηλίδες στο χιόνι.

Με τις αποδεκατισμένες τους οικογένειες, τα καμένα σπίτια τους και τη μυρωδιά του θανάτου ολόγυρά τους. Να αντέχουν τα βασανιστήρια της Γκεστάπο και ταυτόχρονα να διαπυρνούν το χιούμορ τους, τη θηλυκότητά τους, μέχρι και να ερωτεύονται.

Και ταυτόχρονα να μιλούν για την άγρια εμπειρία τους σαν να είναι ποιήτριες.

Εν ολίγοις, να κάνουν «οίστρο της ζωής τους τον φόβο του θανάτου».

Φοβερές και τρομερές είναι ο δυστυχής άνθρωπος; και για το καλό, αλλά και για το κακό.

Την ποιητική διάσταση της παράστασης επιθυμήσαμε όλοι οι συντελεστές και προς τα εκεί στρέψαμε την προσοχή μας, καθώς επίσης και προς τη λιτότητα.

Σκεφτείτε ότι το σκηνικό μας χωράει σ' ένα κουτί παπουτσιών! Η φινέτσα του Κυριάκου, του Σάββα και του Ηλία που το κατασκεύασε έφραξαν αυτό το μικρό θαύμα. Στα μέχρι τώρα ταξίδια μας αυτοί που μας υποδέχονται στους χώρους λένε: «Βρε κορίτσια, πώς κουβαλάτε τέτοιο βάρος; Επηρεπε να μας ζητήσετε κοντέινερ!».

Κι εμείς πολύ το καμαρώνουμε!

Ξέρω, δεν λέω ελπίζω, ότι η παράσταση έχει ταξίδι μπροστά της εντός και εκτός συνόρων. Κι αυτό μας δίνει χαρά.

Επιμέλεια: ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΖΙΦΑΣ

Ναταλία Γεωργοσοπούλου, σύλληψη-ερμηνεία Αυτές οι γυναίκες κάνανε «οίστρο της ζωής τον φόβο του θανάτου»

ΤΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ήταν αυτές που με τόση λαχτάρα πήγαιναν να πολεμήσουν, φτιάχνοντας όμορφες πλεξούδες και φορώντας τα καλά τους φορέματα... Τι κι αν έπειτα ήταν κοντοκουρεμένες και ντυμένες στα στρατιωτικά;

Τι γυναίκες ήταν αυτές που δίσωζαν άντρες 3 και 4 φορές βαρύτερους απ' αυτές; Που σώζαν γιους μανάδων, συζύγους γυναικών;

Τι γυναίκες ήταν αυτές που μιλάγανε για την «Άννα Καρένινα» στο κελί των μελλοθανάτων; Και για ποίηση και για τον έρωτα; Χωρίς οι περισσότερες να έχουν προλάβει να ζήσουν καν τον έρωτα.

... Που εκτελούσαν εν ψυχρώ όσους πρόδιδαν την ανθρωπιά τους και εγκατέλειπαν τους τραυματίες τους; Και που υπέφεραν γι' αυτό, τόσο που μόνο λόγια μεγάλου ποιητή μπορούσαν να εκφράσουν τον σπαραγμό τους.

... Που θυσίαζαν τα παιδιά τους. Γιατί η ιδέα και η πίστη στην ιδέα είναι πολυτιμότερα όλων...

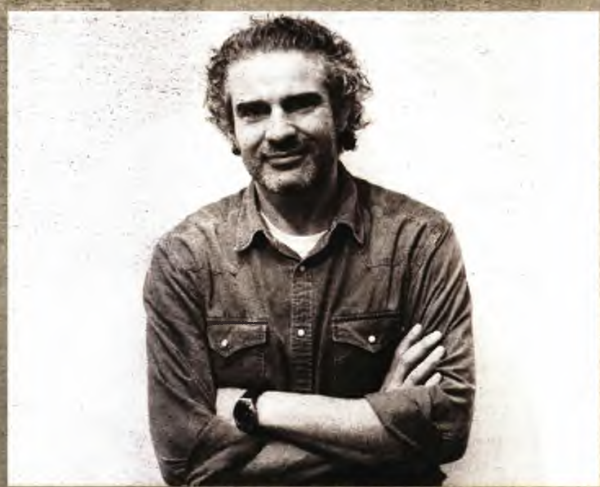
Αυτές οι γυναίκες, που όταν τελείωσε ο πόλεμος τις «κρύψανε» σε κοινόβια, τις υποτίμησαν, τις κλείσαν, δεν έπαψαν στιγμή να ονειρεύονται για μια ελευθερία χωρίς φραγμούς και όρια είτε ως μια ευτυχία που έχει παρέλθει είτε ως μέλλουσα ευτυχία, σαν ένα είδος χρωστούμενου ανοικτού λογαριασμού.

Όλοι οι συντελεστές της παράστασης, η Κάτια, ο Σάββας, ο Παντελής, ο Λεωνίδας, ο Ηλίας, η Κατερίνα, η Μαριάννα, ο Νώντας κι εγώ, όταν «ακούγαμε» τις ιστορίες τους σωμαίναμε και τεντώναμε τις ψυχές μας για να συλλάβουμε αυτήν την ομορφιά που η καθεμιά τους αποκαλύπτει με τον μοναδικό της επιβλητικό τρόπο!

Μέσα σε ένα τοπίο εκτυφλωτικού φωτός και τυφλού σκότους αυτές οι γυναίκες κάνανε «οίστρο της ζωής τον φόβο του θανάτου».

Σάββας Στρούμπος, καλλιτεχνική επιμέλεια Να εξοικειωθούμε με το μεγαλείο αυτών των γυναικών

ΜΠΟΡΟΥΜΕ να κοιτάξουμε στα βάθη της ψυχής ανθρώπων που αντιμετώπισαν τόσο το τερατώδες βίωμα του πολέμου όσο και την ηθική εξύμωση της αντίστασης ενάντια στον φασισμό; Το ερώτημα γίνεται πιο σύνθετο όταν αυτοί οι άνθρωποι είναι αποκλειστικά γυναίκες, ο πόλεμος ο Β' Π.Π. και η αντίσταση η εποχή του ρωσικού Κόκκινου Στρατού. Μπορούμε, λοιπόν, εμείς να ανοίξουμε ψυχικά και πνευματικά σε τέτοιον βαθμό ώστε να εξοικειωθούμε με το μεγαλείο, τα τραύματα, τα αδιέξοδα και τις αντιφάσεις αυτών των γυναικών ή, με άλλα λόγια, με την έκταση και την ένταση της ανθρωπινότητάς τους; Ας μην ξεχνάμε ότι το έργο της Αλεξέβιτς δεν προορίζεται για τη σκηνή. Οπότε, θέτοντας τα παραπάνω ερωτήματα, το κείμενό μας δεν μπορούσε παρά να επικεντρώνεται στην επίθεση της θεατρικής πράξης. Η προσπάθεια εξοικείωσης με τον ψυχισμό αυτών των γυναικών έπρεπε να γίνεται με γνώμονα την από σκηνής παρουσίαση του όλο εγκειμήματος. Όσο βαθιάναμε σε αυτή τη διαδικασία, άλλο τόσο παλεύαμε ενάντια στα κλισέ που πρόβαλλε η κεκμημένη μας εμπειρία, αντιμετωπίζοντας ένα τόσο δύσβατο υλικό. Όμως αυτό το υλικό αφήσαμε να μας οδήγησει, αναζητώντας το ιδιαίτερο φορτίο και τη σπάνια δυναμική κάθε του στιγμής.

ακολουθώντας τις πιο κακοτράχαλες και επικίνδυνες περιοχές του, όπου τα πάντα φάνταζαν ανοίκεια ή και αδιανόητα σ' εμάς. Χρειάστηκε να βρούμε την τάλπη να αποδεχτούμε τις αντιφάσεις και τα αδιέξοδα των ηρώων της Αλεξέβιτς, να αφουγκραστούμε τις διαδωλώσεις

εσωτερικές τους διαδρομές, κι αυτές επιλέξαμε να αποκαλύψουμε στη σκηνή με τη μεγαλύτερη δυνατή ειλικρίνεια. Τελικά, το ταξίδι που μας επιφύλαξε η διαδικασία δημιουργίας αυτής της παράστασης ήταν εξαιρετικά δημιουργικό και για την Κάτια και για τη Ναταλία και για μένα.

Παντελής Μπουκάλας, δραματουργική επεξεργασία Οι πτηνμένες νικήτριες του πολέμου

ΣΤΑ χρόνια της περσεστρόικας του Μιχαήλ Γκορμπατσόφ η Λευκορωσία συγγραφέας Σβετλάνα Αλεξέβιτς συνειδητοποίησε μέσα από τα διαβασμάτα της ότι ο λόγος για τον πόλεμο είναι αποκλειστικά ανδρικός: «Όλα όσα γνωρίζουμε για τον πόλεμο τα γνωρίζουμε μέσω της "ανδρικής φωνής"» γράφει στις εισαγωγικές-εξηγητικές σελίδες του βιβλίου της «Ο πόλεμος δεν έχει πρόσωπο γυναίκας» (μετάφραση Ειρήνη Μπακοπούλου, εκδόσεις Πατάκη, 2017). Αποφάσισε, λοιπόν, να εμπιστευθεί άλλη αίσθηση και από την όραση, την ανάγνωση δηλαδή, να μετατοπιστεί στην ακοή. Ακούγοντας τις αφηγήσεις δεκάδων πολεμιστριών του Β' Παγκοσμίου Πολέμου αισθάνθηκε σαν να ξεπηδούν από μέσα τους «τα τερατώδη σαγόνια του μυστικού». Και θέλησε να φέρει στο φως τον «γυναικείο» πόλεμο, που «έχει τις δικές του λέξεις». Δεν έχει ήρωες φοβερούς εκεί. Μόνον ανθρώπους, «απασχολημένους με μια απάνθρωπη ανθρωπινή υπόθεση». Τόσο συνηθισμένη μέσα στην απροσέγγιστη φρίκη της, τόσο κοινότοπη.

Επειτα από μια διατήραση απορίψεων του χειρογράφου της, το 1985 εκδόθηκε επιτέλους το βιβλίο της, πληγωμένο βεβαίως από τα βίαια ψαλίδια της λογοκρισίας. Σε λίδες ηρωισμού υπάρχουν φυσικά και σε αυτό. Καθόλου παράξενο, όμως, στην τότε Σοβιετική Ένωση το έργο της Αλεξέβιτς κατακρίθηκε ως αντεθνικό από τους ιδιοκτίτες της Μίας και Μόνης Αλήθειας. Δεν ήταν «πατριωτικό» να λένε οι γυναίκες που

πολέμησαν ότι για να γλιτώσουν από τη σεξουαλική βία των ίδιων των συντρόφων τους αναγκάζονταν να γίνουν ΣΥΖΕΚ, Σύζυγοι Εκστρατείας. Να γίνουν, δηλαδή, κτήματα του ενός (κάποιου αξιωματικού συνήθως), ώστε να μην καταντήσουν θηράματα και θύματα των πολλών. Δεν ήταν «πατριωτικό» να λένε πως όταν τελείωσε ο πόλεμος, δεν τις υποδέχτηκαν σαν ηρώιδες, και μάλιστα από πολλούς και

πολλές αντιμετωπίστηκαν σαν «σκύλες, πουτανάκια του πολέμου». Επί δεκαετίες δεν τολμούσαν να εμφανιστούν ούτε καν τα μετάλλια γενναιότητας με τα οποία είχαν τιμηθεί. Τα κατακτώνιαζαν σε κάποιο συρτάρι. Όπως έκρυβαν στα ενδότετα της μνήμης τους όσα είχαν ζήσει στα μέτωπα, λογκκρίνοντας την ίδια τους τη φωνή. Οι νικήτριες του πολέμου πτηθήκαν στην ειρήνη.

